

Izveštavanje javnosti i mišljenje branitelja o procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja (Feral Tribune 1996. - 1998.)

Šimunko, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:792067>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

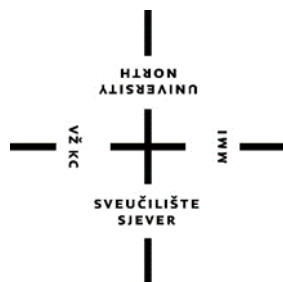
Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-11**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Završni rad

Izvještavanje javnosti i mišljenje branitelja o procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja (Feral Tribune 1996. – 1998.)

Studentica:

Lucija Šimunko / 0336055155

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Goran Vojković

Koprivnica, srpanj 2024.

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo		
STUDIJ	Sveučilišni prijediplomski studij Komunikologija, mediji i novinarstvo		
PRISTUPNIK	Lucija Šimunko	MATIČNI BROJ	0338055155
DATUM	1.3.2024.	KOLEGIJ	Medijsko pravo
NASLOV RADA	Izveštavanje javnosti i mišljenje branitelja o procesu mime reintegracije hrvatskog Podunavlja (Feral Tribune 1996. – 1998.)		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Reporting to the Public and the Opinion of Veterans on the Process of Peaceful Reintegration of Croatian Danube Region (Feral Tribune 1996-1998)		
MENTOR	izv. prof. dr. sc. Goran Vojković	ZVANJE	izvanredni profesor
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. _____ 2. doc. dr. sc. Mirko Smoljić, predsjednik 3. doc. dr. sc. Joško Lozić, član 4. izv. prof. dr. sc. Goran Vojković, mentor 5. doc. dr. sc. Ivona Čulo, zamjena		

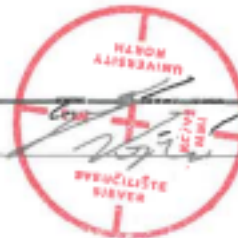
Zadatak završnog rada

BROJ	285/KOM/2024
OPIS	Mima reintegracija Hrvatskog podunavlja, koja je završena 1998. godine, predstavlja ključan politički uspjeh za Hrvatsku, jer je omogućila povratak suvereniteta nad teritorijem bez vojne intervencije. Ova proces pokazao je sposobnost Hrvatske da putem diplomacije i pregovora riješi složena pitanja, čime je ojačan njen međunarodni ugled. Medijski, reintegracija je bila značajna jer je putem izveštavanja osigurala transparentnost procesa i informirala javnost o napretku, što je doprinijelo stvaranju povjerenja i stabilnosti unutar zemlje. U radu je potrebno analizirati medijsko praćenje procesa mime reintegracije Hrvatskog podunavlja, s naglaskom na pisanje tada oporbenog tjednika Feral Tribune, a također i obaviti razgovor sa suvremenicima tog važnog povijesnog razdoblja koje predstavlja jednu od najpozitivnijih epizoda hrvatske povijesti - povratak suvereniteta nad važnim dijelom državnog teritorija Republike Hrvatske mimim putem.

ZADATAK URUČEN 1.3.2024.

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SIEVER

Predgovor

Povijest Republike Hrvatske vrlo je opširna i zanimljiva. Hrvatska se nalazila u različitim formama, političkim režimima, ratovima, međunarodnim odnosima i ostalo. Kroz povijest uvijek je bila primjećivana od strane ostalih država te je po svom geografskom i kulturološkom položaju od uvijek privlačna. Dio te povijesti odnosi se i na Domovinski rat koji je jedna od važnijih komponenti povijesti Hrvata. On je važan zbog toga jer je primjer jednog teškog i ratnog perioda naše zemlje, no isto tako je primjer početka Hrvatske kao samostalne države. Naša samostalnost mogla je i trebala je biti postignuta mirnim putem, no i kroz ovaj teži put postignut je krajnji cilj, samostalnost i neovisnost. Uz sve to veže se i javni medijski prostor koji je također bio podvrgnut različitim smjerovima kroz hrvatsku povijest. Kao što je rat važan u kontekstu povijesti i razvoja Hrvatske tako su i mediji jer su oni ti koji su svojim izvještavanjem sudjelovali, i još sudjeluju, u kreiranju javnog mnijenja u Republici Hrvatskoj.

Sažetak

U odnosu politike i novinarstva u Hrvatskoj ima vrlo različitih aspekata. Taj odnos nategnut je između pokušaja za postizanjem neovisnog novinarstva i ovisnosti redakcija i medija o politici jer su oni ti koji drže financije, zbog utjecaja, slabog gospodarstva i kontrole. Kako god, novinarstvo i dalje drži temeljnu ulogu – izvještavanje javnosti o raznim događajima. Kroz hrvatsku povijest obavljali su isto te su novinari uvijek bili prisutni u svim aspektima društva. Kad govorimo o Domovinskom ratu mediji su bili izloženi raznim smetnjama poput dezinformacija, lažnih vijesti i šumova u komunikaciji. U tom kontekstu mediji su bili primorani snalaziti se samostalno u ratnim godinama kako bi najtočnije i vjerodostojnije izvijestili javnost o događajima. Ovo se odnosilo i na hrvatske i na strane medije.

Kako bismo shvatili odnos medija u Hrvatskoj i Domovinskog rata za potrebe ovog završnog rada objašnjen je sam pojam rata, medija te njihovog funkcioniranja u ratnom stanju. Na konkretnom primjeru iznijete su činjenice i načini o izvještavanju medija o Domovinskom ratu. Isto tako, iz prve ruke iznijete su informacije o osobnom iskustvu hrvatskog branitelja o samom ratu, mirnoj reintegraciji te izvještavanju medija o mirnoj reintegraciji hrvatskog Podunavlja.

Ključne riječi: Domovinski rat, Mirna reintegracija, hrvatsko Podunavlje, mediji, izvještavanje u ratu, Feral Tribune, hrvatski branitelji

Summary

The relationship between politics and journalism in Croatia has very different elements. This relationship is strained between attempts to achieve independent journalism and the dependence of editorial offices and media on politics because they hold the finances, due to influence, weak economy and gaining control. Nevertheless, journalism still holds a fundamental role – reporting to the public about different events. Throughout Croatian history, they have performed the same role and journalists have always been present in all aspects of society. When we talk about Homeland War, the media were exposed to various disruptions such as disinformation, fake news and communication noise. In this context, the media were forced to manage independently during the war years to report the most accurately and credibly to the public about events. This applied both Croatian and foreign media.

To understand the relationship between media in Croatia and the Homeland War for the purposes of this final paper, the concepts of war, media and their functioning in war state are explained. Concrete examples present facts and methods of media reporting on the Homeland War. Likewise, first-hand information is provided about the personal experience of a Croatian defender regarding the war itself, the peaceful reintegration and media reporting on the peaceful reintegration of Croatian Danube region.

Keywords: Homeland War, Peaceful reintegration, Croatian Danube region, media, war reporting, Feral Tribune, Croatian defenders

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Proces mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja	3
2.1. Zajednica povratnika Hrvatske	5
2.2. Politika: odnos Tuđman/Milošević.....	6
2.3. Jacques Paul Klein i misija UNTAES	9
3. Etnografsko istraživanje.....	13
3.1. Uvod u etnografsko istraživanje.....	13
3.2. Analiza (opažanje).....	14
3.3. Zaključak etnografskog istraživanja	22
4. Mediji i Domovinski rat	22
5. Feral Tribune	25
6. Analiza sadržaja	26
6.1. Kodni listovi	27
6.2. Analitička matrica.....	29
6.3. Analiza odabranih objava u mediju	31
6.3.1. Analiza konkretnih primjera na temu procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja	33
6.4. Zaključak analize sadržaja.....	35
7. Zaključak	36
8. Literatura	40
9. Popis slika.....	42
10. Popis tablica	43

1. Uvod

U ovom završnom radu obrađena je tema odnosa procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja i izvještavanja medija o istom. U radu su iznesene razne informacije i činjenice o samom procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja, o medijima u ratnim situacijama, o medijima u vrijeme Domovinskog rata i slično. Kratko je predstavljen povijesni pregled samog Domovinskog rata i mirne reintegracije. Isto tako je predstavljen teorijski okvir o medijima u Domovinskom ratu. Na temelju toga analiziran je konkretan primjer izvještavanja o spomenutom procesu. Medij odabran za analizu je Feral Tribune te su prvo spomenute informacije o samom mediju. Nakon toga slijedi metoda analize sadržaja u kojoj je analizirano 155 brojeva u vremenskom razdoblju od 1996. do 1998. godine. Slijedi etnografsko istraživanje u kojem je analiziran intervju s vukovarskim braniteljem Ivanom Lukićem – Zoljom. Intervju je snimljen direktno s braniteljem koji je opisao svoju priču mirne reintegracije te rekao svoje mišljenje o izvještavanju medija o spomenutoj temi. Jako je važno poznavati granice između političke verzije ovog procesa, medijske verzije i verzije „običnog čovjeka“ koji je to proživio. Iz toga razloga u radu je prvo obrađen politički aspekt procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja, nakon toga medijski pogled na taj proces i događaje tog vremena. Na kraju je predstavljena osobna priča o ovoj temi kako bi se dobio pogled osobnog iskustva.

Svako poglavlje je osmišljeno tako da pokrije spomenuta tri aspekta, političkog, medijskog i osobne priče. Naravno, uz to se veže odgovaranje na postavljena istraživačka pitanja. Odgovori na istraživačka pitanja nalaze se kroz čitav rad, no detaljno su navedena u samom zaključku rada.

Istraživačka pitanja određena za svrhe ovog završnog rada su:

1. Koliko je mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja bila dobar potez hrvatske politike?
2. Što je dobro donijela mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja?
3. Kako su se mediji snašli u ratnim godinama?
4. Na koji način je Feral Tribune izvještavao javnost o procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja?
5. Kako je branitelj doživio mirnu reintegraciju hrvatskog Podunavlja?

Isto tako uz istraživačka pitanja postavljene su i hipoteze te je cilj ovog rada potvrditi ih. Kao i istraživačka pitanja, hipoteze su opovrgnute ili potvrđene u zaključku ovog rada.

Hipoteze ovog završnog rada su sljedeće:

1. Proces mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja uspješno je vratio teritorij istočne Slavonije.
2. Hrvatska diplomacija uspješno je riješila pitanje istočne Slavonije.
3. Feral Tribune uspješno je izvještavao javnost o procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja.
4. Mediji su se uspjeli snaći u Domovinskom ratu i izvještavanju o istom.

Na temelju istraživačkih pitanja i hipoteza obrađen je teorijski okvir ovog rada, odrađene su istraživačke metode te je donesen zaključak.

2. Proces mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja

O procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja može se govoriti iz više pogleda, no važno je objasniti odakle potreba za tim procesom uopće. 1989. godine u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji (dalje: SFRJ) pokreće se pitanje o promjenama i stvaranju novog poretka, političkog, društvenog, ekonomskog. U to vrijeme dizanja tenzija, u Hrvatskoj je osnovana Hrvatska Demokratska Zajednica (dalje: HDZ) koja uspijeva okupiti Hrvate izvan i unutar države s jednim ciljem i idejom, stvaranjem samostalne države. U tim trenucima utjecaj Srbije slabi te počinju planovi izvođenja vojnih intervencija na području Hrvatske od strane Jugoslavenske Narodne Armije (dalje: JNA) i pobunjenih Srba. Ideja, ili izgovor, srpske strane bila je očuvanje teritorijalne cjelovitosti SFRJ. U to vrijeme Stjepan Mesić sprema se sjesti na mjesto Predsjedništva SFRJ koji su pobunjeni Srbi pokušali spriječiti. S obzirom da je dolazak Stjepana Mesića na predviđeno mjesto bio neizbježan, plan o očuvanju teritorijalne cjelovitosti SFRJ pada u drugi plan. Zbog toga dolazi do pobune određenih Srba na području Hrvatske pod vodstvom „Velikosrpske ideje“. Zbog navedenih ideja dolazi do nereda i tako je nastala „Balvan revolucija“ kada je 17. kolovoza 1990. godine došlo do blokiranja cesta balvanima u selu Berak i u Kninu, a uskoro se događa i „Krvavi Uskrs“ na Plitvičkim jezerima. Spomenuti događaj desio se 31. ožujka 1991. godine u kojem su pale prve žrtve rata. Došlo je do sukoba između pripadnika MUP-a Hrvatske i pobunjenih Srba. U sukobu je pala prva žrtva rata, policajac Josip Jović. U tom trenutku JNA kao „branitelj sigurnosti“ SFRJ dolazi između dvije sukobljene strane kako bi „smirila sukobe“. Tada počinje okupacija hrvatskog teritorija, odnosno Domovinski rat. Također, krajem 1991. godine SFRJ je u tako zvanoj „fazi raspada“ prema Badenterovoj komisiji te Hrvatska postaje međunarodno priznata 15. siječnja 1992. godine. U trenutku priznanja rat već traje te je gotovo trećina hrvatskog teritorija okupirana od strane agresora.

Mnogi ljudi ubrzo gube svoje domove te bivaju prognani iz istih. 1993. godine službeno je osnovana i Zajednica prognanika Hrvatske u Osijeku. Zajednica je bila formirana kao udruga koja je imala 13 podružnica po županijama u kojima su se našli prognani ljudi. Zajednica prognanika Hrvatske (dalje: ZPH) djelovala je kroz cijelo ratno razdoblje. Nakon dugih ratnih godina desile su se vojno – redarstvene akcije „Bljesak“ i „Oluja“ koje su oslobodile hrvatski teritorij od agresora. Akcija „Oluja“ započela je 4. kolovoza 1995. godine te je nakon nje oslobođen sav okupiran teritorij osim istočne Slavonije. Zbog toga ostalo je samo jedno pitanje, a to je bilo pitanje vraćanja teritorija spomenute istočne Slavonije.

Ovo pitanje riješilo se mirovnim putem koji danas znamo pod imenom „Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja“. Ovaj proces započeo je 15. siječnja 1996.godine. Tada je Hrvatska strana i politika odlučila integrirati istočnu Slavoniju u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske mirnim putem. Na čelu hrvatske politike u to vrijeme bio je predsjednik, doktor Franjo Tuđman. Proces mirne reintegracije vodili su *United Nations Confidence Restoration Operation in Croatia*, odnosno Operacija Ujedinjenih naroda za obnovu povjerenja u Hrvatskoj (dalje: UNCRO) i *United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium*, odnosno Prijelazna uprava UN-a za istočnu Slavoniju, Baranju i zapadni Srijem (dalje: UNTAES). Temeljni sporazum o Istočnoj Slavoniji, Baranji i Zapadnom Srijemu, odnosno Erdutski sporazum (Tuković 2015: 617.-634.), bio je dokument potpisan 12. studenog 1995. između Hrvatske i Srbije te je on stvorio temelj za početak procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja. U to vrijeme dokument su potpisali izaslanstvo hrvatske vlade, točnije Hrvoje Šarinić i izaslanstvo lokalne srpske zajednice, odnosno Milan Milanović uz nadzor Petera Galbraitha, veleposlanika Sjedinjenih Američkih Država u Republici Hrvatskoj. Kada je proces počeo na područje istočne Slavonije dolazi američki general i diplomat Jacques Paul Klein. Od 1996. do 1998. Klein je djelovao u sklopu UNTAES-a kako bi osigurao provođenje procesa bez daljnjih sukoba. Tada je na tom području bilo većinski srpsko stanovništvo, no Klein uspijeva vratiti duh tom području te se 1997.godine održavaju prvi višestranački izbori. Tada Hrvatska polako vraća kontrolu nad tim područjem. Proces mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja završava 15. siječnja 1998.godine kada međunarodna zajednica napušta Hrvatsku u zračnoj luci „Klisa“ u Osijeku. (Pek 2006: 21.-23.)

Kako je proces već trajao na njega nisu ostale ravnodušne ni velike svjetske sile. Tako je 27. siječnja 1996.godine, nekoliko dana nakon početka mirne reintegracije, supredsjedatelj Međunarodne konferencije, britanski političar i diplomat, lord David Owen održao predavanje za diplomski zbor UN-a. Predavanje se održalo u sklopu *Internacional Peace Academy* u New Yorku te je bilo prisutno više od 50 veleposlanika. Zanimljivo je spomenuti kako je lord David Owen u tom predavanju naglasio kako je Hrvatska najveći pobjednik rata, a najveći gubitnici Srbi zbog svoje vlastite nesposobnosti. Naglasio je kako je Hrvatska u mirnoj reintegraciji istočne Slavonije pokazala veliko srce i mudrost te političku zrelost. Govorio je kako je rijetko vidjeti spremnost na suradnju, no Hrvatska je to učinila te je bila voljna prihvatiti ljude srpske nacionalnosti da ostanu u Hrvatskoj ukoliko to žele. (Nazor 2011: 325.)

2.1. Zajednica povratnika Hrvatske

Kao što je već navedeno, ZPH 1993. godine označava Zajednicu prognanika Hrvatske. Provođenjem mirne reintegracije ZPH mijenja svoje ime u Zajednica povratnika Hrvatske.

„U nepunih šest godina vratilo se oko 95% prognanika, osim u grad Vukovar u koji to još danas nije moguće jer će zbog velikih razaranja i obnova duže trajati.“ (Pek 2006: 24)

Iako će Vukovar još ostati prazan, ovaj postotak probudio je veliku nadu i ostvario uspjeh. Može se reći da je mirna reintegracija bila prvi oblik organizirane obnove ratom stradale države. Veliki je korak i taj što je obnova financirana iz državnog proračuna. 2003. godine u Hrvatskoj se održavaju parlamentarni izbori, a pobjedu odnosi HDZ sa svojim partnerima. U tom trenutku osniva se posebna radna skupina Vlade RH u kojoj se nalazio i predsjednik ZPH Josip Kompanović. Dolazi do izrade prijedloga Zakona o područjima posebnog državnog interesa koji za cilj ima osnažiti i pokrenuti gospodarstvo, poticati ostanak ljudi te općeniti razvoj određenih područja. Specifično govoreći, u to vrijeme pokreću se poslovne zone u kojima se zapošljavaju povratnici, život se vraća u gradove i sela, a obitelji grade svoje živote ponovo. Time možemo vidjeti kako je zadovoljena ideja i cilj ZPH. (Pek 2006: 24.)

„Zajednica povratnika Hrvatske nije bila vezana niti za jednu međunarodnu organizaciju već se svojim zahtjevima, inicijativama i prijedlozima obraćala isključivo hrvatskoj Vladi, predsjedniku države i drugim institucijama unutar ustavno-pravnog poretka Republike Hrvatske.“ (Pek 2006: 27.)

ZPH imala je svoje podružnice koje su činile županije u kojima su bili smješteni povratnici, odnosno prognanici. Iako ih je bilo 13 nisu sve bile jednako jake. Najviše potreba i inicijativa imala je Podružnica Osječko-baranjske županije što je i očekivano. Ova podružnica osnovana je 1992. godine te je imala sastanke svakog ponedjeljka kako bi se problemi i situacije rješavale što brže. Ti sastanci nazivali su se „sjednice“ te su bile provođene u sklopu Upravnog odbora Zajednice povratnika Hrvatske. Te iste sjednice najčešće su održavane u Zagrebu gdje je bilo sjedište Uprave za prognanike i izbjeglice, ali su ponekad bile održavane po županijama, ovisno o potrebi. (Pek 2006: 27.)

Dana 18. ožujka 2000. godine dolazi do promjena na čelu ZPH. Na mjesto predsjednika ZPH dolazi Josip Kompanović umjesto Mate Šimića. Mijenja se i Upravni odbor koji tada ima 15 članova te dopredsjednici Upravnog odbora ZPH kojih je bilo 5. U tom trenutku za tajnika ZPH odabran je Branko Pek, autor knjige „Nakon povratka“. (Pek 2006: 28.)

Slika 1: *Branko Pek, autor knjige „Nakon povratka“*

(izvor: <https://direktno.hr/domovina/branko-pek-zph-je-osnovan-nakon-sto-smo-shvatili-da-unprofor-nece-uciniti-nista-302174/>)

2.2.Politika: odnos Tuđman/Milošević

U vrijeme Domovinskog rata na čelu Republike Hrvatske bio je doktor Franjo Tuđman, a na čelu Republike Srbije Slobodan Milošević.

Još početkom rata, 23. siječnja 1991. godine Savezni sekretarijat za narodnu obranu Jugoslavije proglasio je Priopćenje o mogućoj vojnoj intervenciji što je označilo početak najveće krize u Jugoslaviji tada. U vrijeme tih tenzija i opasnosti u Beogradu se održao sastanak Predsjedništva Jugoslavije te se usporedno s time Franjo Tuđman prvi put sastao sa Slobodanom Miloševićem. (Tomislav Šulj, <https://www.youtube.com/watch?v=V3EILFuV6Cw>)

Slika 2: *prvi susret Tuđmana i Miloševića – isječak iz videozapisa*

(izvor: Tomislav Šulj, <https://www.youtube.com/watch?v=V3EILFuV6Cw>)

Lord David Owen u svom je predavanju spomenuo i ova dva predsjednika. Govorio je kako je Tuđman u to vrijeme bio realan i fleksibilan dok je Milošević bio pragmatičan. Na temelju toga Owen zaključuje kako su hrvatsko-srpski odnosi temeljni dio mira na području Balkana te da je zbog toga bilo važno za vrijeme rata održavati komunikaciju između ova dva političara. (Nazor 2011 : 326.) Baš zbog važnosti odnosa dvaju predsjednika, šef tajnih službi 1990-tih godina te sin predsjednika Tuđmana, Miroslav Tuđman piše tekst „*48 apsurdnih susreta između Tuđmana i Miloševića*“. Sve to započinje sastankom u Karađorđevu gdje su se Tuđman i Milošević dogovorili o podjeli Bosne i Hercegovine jer se nakon tog sastanka njih dvoje sastaju još 48 puta. Neki povjesničari i analitičari se ne slažu oko te brojke, neki smatraju da je veća, neki da je manja. U svakom slučaju njih dvoje su se sastajali za vrijeme Domovinskog rata. Javnost je bila upoznata s time te su mediji to prenosili. Neki su vjerovali da je to u svrhu završetka rata i potpisivanja mira, neki su mislili da je glavna tema tih razgovora Bosna i Hercegovina, dok su neki mislili da se radi o sukobu interesa te da su i jedan i drugi izdali vlastite države. Tako Feral Tribune svojim naslovnicama pokazuje svoje sumnje, no o tome detaljnije dalje u radu.

Miroslav Tuđman u već spomenutom djelu prikazuje tablicu u kojoj je prikazano svih 48 sastanaka između Tuđmana i Miloševića. Tablica se sastoji od datuma, vrste sastanka i teme sastanka. Krajem siječnja i veljače 1991. godine održana su tri sastanka u Beogradu na kojima je glavna tema bila budućnost Jugoslavije te budućnost hrvatsko-srpskih odnosa. 25. ožujka

1991.godine održan je susret Tuđmana i Miloševića u Karađorđevu gdje je zaključak bio da su hrvatsko-srpski odnosi temelj za odnose između ostalih balkanskih država. Došlo je do dogovora da će se odrediti rok za rješavanje postojećih jugoslavenskih problema od najdulje dva mjeseca, što će se kao zajednički prijedlog iznijeti na predstojećem sastanku predsjednika republika. Tuđman i Milošević sudjeluju na mnogim susretima u vrijeme rata, no tek 15. travnja 1991.godine se ponovo susreću samostalno. 12. lipnja 1991.godine u Splitu se po prvi put sastaju Tuđman, Milošević i Izetbegović. Alija Izetbegović je bio bosanskohercegovački političar i predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Na tom sastanku razgovaralo se primarno o Bosni i Hercegovini te o interesima ljudi, odnosno civila. 18. listopada 1991.godine na Mirovnoj konferenciji u Haagu sudjeluju svi predsjednici jugoslavenskih republika. Na tom sastanku potpisan je jedan mirovni dokument koji su prihvatili i potpisali svi osim Slobodana Miloševića. Milošević ga je odbio jer je govorio kako Jugoslavija još postoji te ga je u tome podržao Momir Bulatović, tadašnji crnogorski predsjednik. Nedugo nakon održana je još jedna mirovna konferencija u Haagu jer su komunistički vođe Srbije odbili mirovni plan Europske zajednice. Sve do 1995.godine održavane su mirovne konferencije vezane za područje Jugoslavije, no sukobi nisu bili rješavani. Iako su Tuđman i Milošević uspostavili dobru komunikaciju i dalje su zaboravljali na svoje temeljne razlike zbog kojih nije došlo do smirivanja sukoba, odnosno prekida rata. 1995.godine pokreću se pitanja mirovnog rješenja u Bosni i Hercegovini, dok u Hrvatskoj kreću vojno-redarstvene operacije „Bljesak“ i „Oluja“. Zanimljivo je spomenuti kako su svi sastanci između Tuđmana i Miloševića bili javno dostupni. (Tuđman 2015: 124.-150.)

2.3. Jacques Paul Klein i misija UNTAES

Jacques Paul Klein umirovljeni je general Ratnog zrakoplovstva SAD-a.

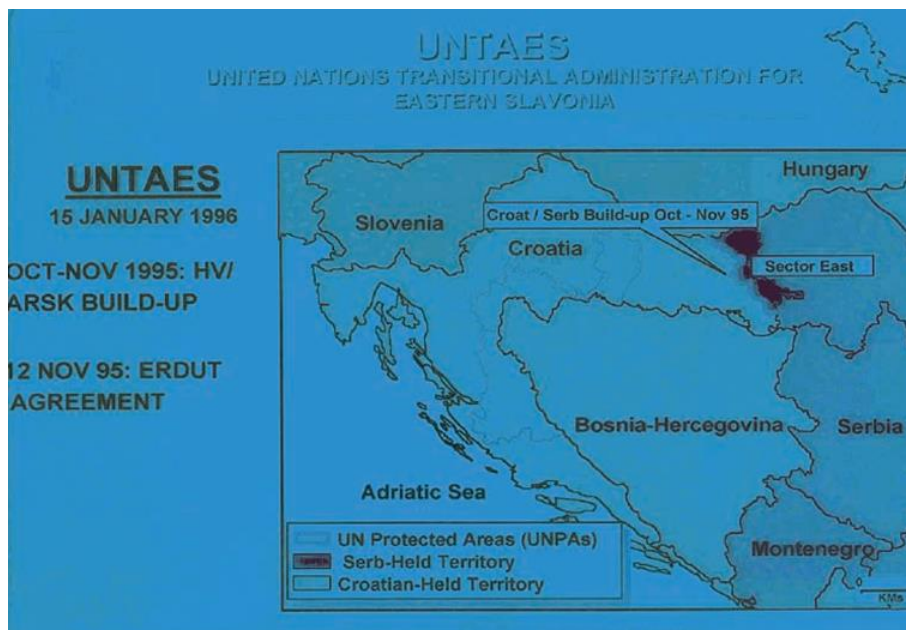

Slika 3: Jacques Paul Klein (izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Jacques_Paul_Klein)

Rođen je u Francuskoj te je radio u sklopu Ureda za višu diplomaciju SAD-a na mjestu ministra savjetnika. Zbog toga odradio je sedam mandata u inozemstvu te tri unutar Ministarstva vanjskih poslova. Diplomirao i magistrirao je povijest na Sveučilištu Roosevelt koje se nalazi u Chicagu. Svoje obrazovanje širi, no ne u sferi povijesti, nego politike. Zbog toga završava poslijediplomski studij međunarodne politike te postiže titulu doktora znanosti. Poslijediplomsko obrazovanje završio je u Washingtonu na Katoličkom sveučilištu. 2010. godine dobiva međunarodnu nagradu *Marcel Rudloff* od strane Suda za ljudska prava zbog službe u obrani duha tolerancije. Godinu dana kasnije dobiva još jednu nagradu, *Distinguished Leadership Award* od Evanđeoskog teološkog fakulteta u Osijeku za transformacijsko vodstvo s jasnim vizijama, moralnim uvjerenjima i političkom voljom u obrani ljudskih prava u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Liberiji. 2003. godine proglašen je počasnim građaninom grada Vukovara zbog svojih doprinosa za vrijeme mirne reintegracije. Zbog spomenutog doprinosa i utjecaja na području istočne Slavonije, 2011. godine od strane predsjednika Republike Hrvatske odlikovan je Veleredom kralja Zvonimira s lentom i Danicom.

Jacques Paul Klein američki je general i diplomat koji je djelovao u Slavoniji na čelu UNTAES-a te se brinuo za mirno i sigurno provođenje mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja.

U svom izvješću „UNTAES – SAŽETO IZVJEŠĆE MISIJE“ donosi djelovanje i svrhu UNTAES-a te navodi ciljeve i postignuća spomenute postrojbe Ujedinjenih naroda (dalje:UN).

Slika 4: UNTAES područje u istočnoj Slavoniji, Baranji i zapadnom Srijemu (izvor: Klein, J. P. (2010). UNTAES–sažeto izvješće misije. *Mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja: znanstveni, empirijski i iskustveni uvid*)

Klein u navedenom izvješću navodi kako je 15. siječnja 1996. godine Vijeće sigurnosti UN-a donijelo rezoluciju 1037 kojom je uspostavljena misija UNTAES na čelu s generalom Jacquesom Paulom Kleinom. Tog datuma, kako je već navedeno, počinje proces mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja.

Security Council

Distr.
GENERALS/RES/1037 (1996)
15 January 1996

RESOLUTION 1037 (1996)

Adopted by the Security Council at its 3619th meeting,
on 15 January 1996

The Security Council,

Recalling its earlier relevant resolutions, and in particular its resolutions 1023 (1995) of 22 November 1995 and 1025 (1995) of 30 November 1995,

Reaffirming once again its commitment to the independence, sovereignty and territorial integrity of the Republic of Croatia and emphasizing in this regard that the territories of Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium are integral parts of the Republic of Croatia,

Stressing the importance it attaches to full respect for human rights and fundamental freedom of all in those territories,

Expressing its support for the Basic Agreement on the Region of Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium (S/1995/951, annex), signed on 12 November 1995 between the Government of the Republic of Croatia and the local Serbian community (the Basic Agreement),

Having considered the report of the Secretary-General of 13 December 1995 (S/1995/1028*),

Stressing the importance it places on mutual recognition among the successor States to the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia, within their internationally recognized borders,

Desiring to support the parties in their effort to provide for a peaceful settlement of their disputes, and thus to contribute to achievement of peace in the region as a whole,

Stressing the obligations of Member States to meet all their commitments to the United Nations in relation to the United Nations peace-keeping operations in the former Yugoslavia,

Slika 5: prva stranica rezolucije 1037 kojom je uspostavljen UNTAES (izvor: Klein, J. P. (2010). UNTAES–sažeto izvješće misije. *Mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja: znanstveni, empirijski i iskustveni uvid*)

Cilj i zadatak UNTAES-a bio je u razdoblju od maksimalno dvije godine uspostaviti i omogućiti provedbu mirne reintegracije područja istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema kao i stanovništva istog. Bilo je potrebno provesti povratak područja i stanovništva u ustavni, politički, ekonomski i društveni sastav Republike Hrvatske. Uz spomenute zadatke i ciljeve, UNTAES je nosio ulogu nositelja mira jer je još jedan od ciljeva bio uspostaviti normalne i mirovne odnose između Hrvatske i Srbije koji su uvjetovali i izgled života i mira u Bosni i Hercegovini. Klein u svom izvješću navodi četiri bitna činitelja misije UNTAES-a: prvo navodi samo područje djelovanja misije. Govori o izgledu granica istočne Slavonije te kako je ovo područje prijelazno između Hrvatske i Srbije te je zbog toga osjetljivo i vrlo značajno. Kao drugo navodi kako je misija UNTAES uspješno uspostavljena jer je postignut mir između Hrvatske i Srbije potpisivanjem Erdutskog sporazuma. Klein navodi kako se put mira stvorio nakon uspješno provedenih vojno-redarstvenih operacija „Bljesak“ i „Oluja“ jer se znalo da je

hrvatska strana ostvarila vojnu i teritorijalnu nadmoć te je srpska strana tek tada postala otvorena za pregovore i potpisivanje mira, što se na kraju i dogodilo. Pod treće navodi da je misija UNTAES misija koja je precizno i detaljno određena i postavljena te ima politički i sigurnosni mandat te svoje ciljeve. Navodi kako UNCRO nije bio tako detaljno i precizno definiran te je zbog toga bio tumačen na razne načine. UNCRO je, prema Kleinu, služio da se zaraćene strane odvoje te da se kontrolira krše li se uspostavljena pravila te kakvo je kretanje oružja. S diplomatske strane i dijela vraćanja povratnika nije postignuto gotovo ništa zbog čega je uspostavljen UNTAES. Kao posljednjeg činitelja Klein navodi da je UNTAES imao jasno definiran vojni i civilni dio zbog kojeg su imali podršku NATO-a i SFOR-a, konkretno u zračnom dijelu. Iako je UNTAES-ova zadaća bio mir, ova misija morala je imati vojne snage koje bi u slučaju sukoba smirile situaciju. Cilj tih postrojbi bio je očuvanje mira, a ne pokretanje novih sukoba. Raspolagali su s više od 5 tisuća vojnika i više desetaka tenkova uz 450 civilnih policajaca i 100 vojnih promatrača iz svijeta. (Klein 2010: 19.-20.)

Klein navodi i jasne ciljeve misije UNTAES-a koje su prenijete u cijelosti:

- 1. dovesti demilitarizirano i sigurno područje pod suverenu kontrolu hrvatske uprave*
- 2. zadržati multietnički karakter područja*
- 3. poticati povjerenje između svih lokalnih stanovnika bez obzira na njihovu etničku pripadnost*
- 4. omogućiti svim izbjeglicama i prognanicima sva prava na slobodan povratak svojim domovima kao i život u sigurnim uvjetima*
- 5. promovirati poštivanje najviših standarda ljudskih prava i temeljnih sloboda*
- 6. promovirati ponovni razvoj i obnovu područja sukladno hrvatskim planovima poslijeratne obnove i razvitka*
- 7. organizirati slobodne i pravedne lokalne izbore ne više od 30 dana prije završetka prijelaznog razdoblja*

Misija je trebala ciljeve ostvariti kroz nekoliko faza: fazu pripreme, fazu raspoređivanja (do travnja 1996.), fazu demilitarizacije (do lipnja 1996.), fazu stabilizacije i fazu zatvaranja.

Kroz razdoblje od dvije godine misija UNTAES-a imala je svoje uspjehe. Uspjeli su: uspostaviti poštanski sustav, otvoriti autocestu Zagreb-Beograd, uključiti telefonski sustav, stvoriti policijske snage, otvoriti cestu Osijek-Vinkovci i tako dalje. (Klein 2010: 21.-26.)

3. Etnografsko istraživanje

Za potrebe ovog rada provedeno je etnografsko istraživanje na temelju intervjua koja je snimljen i odrađen u Vukovaru.

3.1.Uvod u etnografsko istraživanje

Etnografsko istraživanje je kvalitativna metoda koja se koristi u raznim vrstama istraživanja. Odnosi se na opažanje, a služi za prikupljanje primarnih podataka. Kod opažanja prisutna su sva ljudska osjetila koja dodatno izazivaju video ili audio zapisi. Uz ovu vrstu opažanja moguće je i opažanje uz sudjelovanje. Ovakvo opažanje odnosi se konkretno na izlazak na teren pri čemu mi samostalno skupljamo podatke služeći se svim našim osjetilima. To skupljanje podataka je efikasno jer smo fizički na terenu i prisutni na tom području. Isto tako, ispitanike odabiremo sami te ih samostalno ispitujemo sukladno temi istraživanja. (Relja Renata 2011.)

Za potrebe ovog rada provedeno je etnografsko istraživanje na temelju intervjua. Intervju je kreiran samostalno od strane autora ovog rada te su na isti način smišljena i pitanja. Intervju nije nigdje javno objavljen već je kreiran isključivo za svrhe ovog rada. Intervju je snimljen 27. veljače 2024.godine u Vukovaru te vremenski traje 44 minute i 37 sekundi. Glavni sudionik, odnosno govornik je vukovarski branitelj Ivan Lukić „Zolja“. On je umirovljeni pukovnik HV-a koji je rođen u Vinkovcima. Sebe opisuje kao domoljuba te velikog ljubitelja sporta kojim se i sam bavi. Školovao se na Hrvatskom vojnom učilištu „Doktor Franjo Tuđman“ te je pohađao Elektrotehnički školski centar „Jaroslav Černi“ u Sarajevu. Kroz svoje ratne godine djelovao je na mnogim bojištima, bio zatvaran u logorima te o svojoj ratnoj priči priča sa sebi bliskim ljudima. Živi u Vukovaru. Tema intervjua je proces mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja u pogledu jednog branitelja koji je i sam tamo bio.

3.2. Analiza (opažanje)

Tablica 1. Obilježja etnografskog istraživanja – analiza audio snimke s vukovarskim braniteljem u sklopu snimljenog intervjua (N=1)

Obilježje	Analiza
Provedba empirijskog istraživanja	Analiza audio snimke s vukovarskim braniteljem Ivanom Lukićem zvanom „Zolja“ u sklopu intervjua koji je snimljen za potrebe ovog rada
Istraživač / voditelj intervjua	Voditelj intervjua je autor ovog rada, odnosno studentica Komunikologije, medija i novinarstva na Sveučilištu Sjever, Lucija Šimunko
Protokol intervjua	Intervju je strukturiran na način da je voditeljica prvo navela izvore na temelju kojih su strukturirana pitanja te je nakon toga sugovornik imao uvodnu riječ o spomenutoj temi. Nakon toga slijedi struktura u kojoj se postavlja pitanje te se na isto odmah odgovara.
Broj ispitanika	N = 1 M = 1
Trajanje intervjua	44 minute i 37 sekundi
Pitanja	Pitanja su konkretna i precizna. Ostavljaju prostora da sugovornik detaljno objasni svoj odgovor, odnosno da ispriča svoju priču. Sama pitanja sastavljena su na temelju tematskog broja časopisa <i>Prognana Hrvatska</i> koji se bavi problemima hrvatskih prognanika s prostora istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema. Dio tog broja časopisa je istraživanje Instituta za primijenjena društvena istraživanja u

	Zagrebu iz 1996.godine u kojem su ispitivani stavovi prognanika o procesu mirne reintegracije
Odbijanje / Izbjegavanje davanja odgovora	U cijelom intervjuu nije zabilježen niti jedan trenutak, odnosno pitanje, na koje je sugovornik odbio odgovoriti.
Bilješke opažanja (+ znaci sugovorne neverbalne komunikacije)	Sugovornik nije pokazivao nikakvu nervozu te je bio raspoložen za razgovor. Pri kreiranju pitanja pazilo se da pitanja nisu provocirajuća što bi možda potaknulo burne reakcije. Zbog opuštenosti sugovornika nije bilo potrebno biti u strahu od izazivanja takvih reakcija. Nije imao problem s pričanjem svoje priče te je suzdržavao emocije. Odgovorio je na svako pitanje vrlo detaljno te se nadovezivao i s današnjim stanjem na tom području. Nije se ustručavao biti iskren te je naglasio kako iza svakog odgovora stoji bez srama. Okolina je bila pomalo ometajuća, no to nije omelo uspješno izvođenje intervjuu. Sugovornik je svojim položajem tijela davao dojam samouvjerenosti i kako nema strah govoriti o ovoj temi. Glas mu je bio ugodan te se nije čulo podrhtavanje ili mucanje. Kroz cijelo vrijeme intervjuu sjedio je mirno i opušteno s rukama u krilu ili prekriženih ruku.
Etičnost procedure	Nema potrebe za kodiranjem jer je dan pristanak za otkrivanje identiteta od strane sugovornika. Podaci o sugovorniku javno su dostupni na društvenim mrežama.

U Tablici 1. prikazana je analiza audio snimke, odnosno podaci skupljeni iz iste. Podaci su skupljeni iz intervjuu koji traje 44 minute i 37 sekundi. Kroz metodu sudioničkog intervjuu

prikupljeni su podaci o samoj temi istraživanja te je kroz neverbalnu komunikaciju bilo vidljivo stanje sugovornika. Bio je opušten, pomalo tih, no nije bio provociran pitanjima. Odgovorio je na svako, no vidjelo se kako mu ovo nije bilo sasvim lako. Spomenuo je i vlastito iskustvo o kojem i ne priča toliko, kako je sam rekao. Možemo zaključiti da je intervju bio ugodan i bez stvorenih napetosti s obzirom na osjetljivost teme te povezanost sugovornika s istom.

ANALIZA AUDIO ZAPISA

Tablica 2. Kodni list : Kategorizacija i postkodiranje odgovora – analize audio snimke intervjua s vukovarskim braniteljem (N=1)

Kategorija problema	Čestice (pitanja)	Odgovori ispitanika (N=1)
Mirna reintegracija i suživot	Rekli ste dakle da suživot nije postignut, imam pitanje je li mislite da je suživot postignut? Kad je plan mirne reintegracije prvi put dospio u javnost, da se zna koji je plan, kako ste ga doživjeli? Jeste li očekivali da će izgledati tako kako je izgledao? Jeste li očekivali više? Jeste li bili razočarani ili ste možda s druge strane, bili u redu s tim? Biste li se složili s izjavom da je plan mirne reintegracije zapravo štitio interese Srba više nego Hrvata u tom trenutku?	<i>„Teško, dok se ne prizna žrtva, dok se ne prizna njihovo sudjelovanje u onome što sam rekao, u urbicidu, genocidu, ekocidu, dok oni ne budu preuzeli odgovornost ... Takvi kakvi jesu i država Srbija dok ne bude priznala ono što su činili, teško ćete, ... i dok ne nađemo svoje poginule i nestale. Teško se može pričati o pomirenju...“</i> <i>„Bio sam rezigniran ... Obaveza je bila braniti moj dom, braniti moju zemlju. To su razlike velike koje oni ne žele priznati. Zato mi se ta mirna reintegracija u to vrijeme učinila samo dobro po jednoj stvari. Dobro je, ljudi će se vratiti doma, naći će grobove poginulih, mrtvih nestalih. Vratit ćemo Vukovar gdje je bio i nećemo ginuti ... sve drugo za mene je čak velika pljuska svima</i>

		<i>nama koji smo iz Vukovara istjerani. Nažalost je tako, ali odobrio sam sve zbog onih žrtava koje bi se dogodile jer jedan ljudski život za mene vrijedi više nego njihovi sto.“</i> <i>„Bez da imalo razmišljam o tome, to je sigurno...“</i>
Vraćanje povratnika	S obzirom da ste bili u Vukovaru i kroz cijelu Hrvatsku i vidjeli ste cijelu situaciju, jeste li u tom trenutku ikad razmišljali o povratku ljudi, jeste li mislili da je to uopće bilo moguće u tom trenutku? Na okupiranom dijelovima Hrvatske djelovali su UNPROFOR I UNCRO. Zanima me mislite li da je broj prognanika povezan na neki način s djelovanjem UNPROFORA I UNCROA? Jesu li oni mogli utjecati pozitivno ili negativno na broj prognanika?	<i>„Međutim, kad sam otišao iz Vukovara, kad su me uhitili, kad sam završio u logoru 9 mjeseci, kad su me sudili, kad su me pretukli i izlomili sve što su mogli, nikada nije ni meni ni u mojih suboraca prestala nada da ćemo se vratiti u Vukovar, ja sam rekao u Vukovar ću doći makar u starački dom ... i ta ljubav nas Vukovaraca prema gradu nemjerljiva je vjerujte“</i> <i>„Reći ću samo jedan primjer koji će vam odmah reći što je to. Mene su na razmjeni 14.8. u Nemetinu istukli UNPROFORci Rusi. Mislim da vam sve dovoljno govori koliko je, koliko je, ... minoran, ... njihovo sudjelovanje u čuvanju ljudskih života onih koji nisu Srbi, svih nesrba, ne govorim</i>

		<i>samo sada o nama, tu su Mađari, Ukrajinci, Nijemci, i sve ono što je živjelo tamo, stalno pričamo u Vukovaru kako su bitni Srbi, ... “</i>
Feral Tribune	Jeste li pratili izvještavanje medija vrijeme tog procesa, znači od 96 do 98? Za potrebe završnog rada trebala sam odabrati medij koji bi analizirala o načinu izvještavanja o toj temi i odabran je Feral tribune pa me zanima jeste li upoznati s tim medijem? Jeste li ga možda pratili ukoliko ga znate?	<i>„Ma naravno, bili smo stalno u tome điru, gledali što se događa i čudom se čudili koliko su naši radili propusta kad ... kad bi se do toga došlo“</i> <i>„Feral Tribune i svi ostali, ja ću vam sad reći, bilo koja strana novinska kuća je televizijska. Ništa nisu dobro učinili niti u ratu, a niti u mirnoj reintegraciji ... Ali od svih koji su izvještali vi ste dobili najviše. Tako da ... ako možete potražite, oni su još donekle bili koliko toliko korektni prema mirnoj reintegraciji „</i>
Politika – Predsjednik Tuđman / UN	U trenutku kada se znalo da će se prognanici vratiti, je li vlast poduzela sve mjere da oni zapravo imaju osnovne uvjete za stvaranje novog života jer ipak, vratili su se u srušen grad? Znači nema vrtića, nema institucija, nema ničega. Je li vlast u tom trenutku dala neke osnove da oni uopće mogu krenuti nekako?	<i>„Ono što je najbolje bilo u tom trenutku u Vukovaru je bila euforija povratka. I ništa vas nije brinulo, gdje ćete spavati, da li imate nešto? Ne, ljudi su dolazili u srušen grad u svoje, ja kad sam došao prvi puta svojoj obiteljskoj kući znate što me</i>

	Jacques Paul Klein, on je bio na čelu UNTAESA i cijele te operacije. U to vrijeme jeste li imali povjerenja u njega? Biste li ga imali danas? Jeste li smatrali ili smatrate još uvijek da je on bio sposoban čovjek za to mjesto, da je on bio prava osoba za to? Kakvo stajalište imate prema politici tadašnjeg vremena? Tuđman recimo, je li bio adekvatan za sve to?	<i>zanimalo? Znam da je sve porušeno, nemam fotografije, nemam ništa. Došao sam da vidim kako izgleda trešnja koju sam ja u dvorištu jako volio ... “</i> <i>„Ako uzmete da smo mu mi branitelji dodijelili najveće odličje koje Vukovar može dati mislim da vam je to odgovor na vaše pitanje. Čovjek koji je za Vukovar učinio jako puno, čovjek koji je učinio jako puno za, za taj dio da se mirna reintegracija uopće pokrene, da se dođe do toga da sjednu za stol, da se razgovara i piše olovkom, a ne da se zveckea oružjem. “</i> <i>„Gledajte, naš predsjednik Tuđman neosporno je jedna od najsvjetlijih ličnosti hrvatske bliže povijesti. Međutim, ako ste na vrhu nečega uvijek ćete naći nešto što nećete dobro napraviti jer puno je u svemu tome ... puno toga. Kad slušam neke koji govore da je Tuđman prodao Vukovar to je bizarnost na čisto, a to kada vam pričam</i>

		... da je pogriješio u Erdutskom sporazumu, je ...“

Na osnovu izvršene transkripcije audio snimke intervjua u Tablici 2. induktivnom metodom učinjena je klasifikacija, odnosno postkodiranje odgovora ispitanika do kojeg se došlo višestrukim iščitavanjem.

Na temelju odgovora ispitanika izvršeno je određivanje odgovarajućih problemskih kategorija u vezi s temom istraživanja, odnosno intervjua. Spomenute kategorije su: mirna reintegracija i suživot, vraćanje povratnika, Feral Tribune i politika – Predsjednik Tuđman / UN.

Vezano za prvu kategoriju, „mirna reintegracija i suživot“, ispitanik je ozbiljnog tona, ali s druge strane mirnog i staloženog. Ničime nije izazvana burna reakcija te je ispitanik vrlo detaljno i iskreno odgovorio na pitanje.

Verbatim koji se koristi u svrhe ovog rada odabran je između tipičnih odgovora ispitanika na ovo pitanje. Također, važno je istaknuti kako za potrebe ovog rada transkript nije korigiran te slijedi stil i semantiku ispitanika i ispitivača. To je učinjeno radi postizanja autentičnosti priče.

„Kad pričate o prognanicima o tome svi se vraćaju na taj dio, svi se vraćaju na mirnu reintegraciju, što je mirna reintegracija donijela u Vukovar? ...

Uz ... sačuvane ... živote nas tada koji smo bili u sustavu vojske, koji smo trebali oslobađati Vukovar od agresora donijeli bi dovoljno žrtava. Međutim, donijela je to tako da smo mi sačuvali živote hrvatskih vojnika, hrvatskih časnika, ljudi i ostalo, ali što smo dobili, dobili smo da smo ušli u grad gdje je ostala većina onih koji su taj grad i rušili. I dobili ste jedan veliki problem – suživot. To je riječ koju, neko stalno taj termin koristi. Suživot u Vukovaru i ne postoji. Mi smo samo prisiljeni dijeliti prostor jedni sa drugima. Suživotom vam je kad imate svog susjeda pa odete kod njega na kavu pa evo vam pomogne pa vam priskoči kad ste u problemu. Ovdje toga nema.“

U sljedećoj kategoriji „vraćanje povratnika“ ispitanik je također i dalje opušten te pažljivo prati postavljena pitanja. Nije zbunjen niti se suzdržava od odgovora na pitanje. Ponovo je vrlo detaljan, ali korektan u objašnjavanju svog odgovora.

Verbatim koji je korišten odabran je između tipičnih odgovora ispitanika na pitanje. Za potrebe ovog rada transkript nije korigiran kako bi se zadržala stil i semantika ispitanika i ispitivača kao i autentičnost priče.

„I tako smo mi kad smo se vratili ovdje, e to je najveća pljuska Europi i svijetu što se u Vukovaru nije dogodilo povratkom prognanika niti najmanji zločin.“

„I ljudi su dolazili u velikoj nadi, znači ta želja da se vrate. Nismo pitali ni koliko imamo, iako je to bilo pojedinačno, poslije se sve to počelo polako graditi, ali kažem ljudi su dolazili. Ne možete jesti svake minute, ne možete jesti uz zid koji vam je neko osiguro, niti imate vi mladi gdje raditi, niti škole dok se nisu obnovile nisu moja djeca išla, to je bio vrlo turbulentan period.“

U trećoj kategoriji „Feral Tribune“ ispitanik nije bio negativno nastrojen niti je postao nervozan. Kroz cijeli intervju ispitanik je opušten te većinu vremena govori štokavskim narječjem. I u ovoj kategoriji vrlo je detaljan te povezuje više manjih priča u jednu veliku. Daje mnoštvo slikovitih primjera kako bi njegov odgovor bio lakše razumljiv.

Verbatim u ovom radu određen je na temelju tipičnih odgovora ispitanika. Transkript u ovom radu nije korigiran kako bi se zadržala autentičnost priče i stil i semantika ispitanika i ispitivača.

„To vam je nevjerojatno, koliki je utjecaj na taj dio. Ali od svih koji su izvještali vi ste dobili najviše. Tako da ... ako možete potražite, oni su još donekle bili koliko toliko korektni prema mirnoj reintegraciji ...“

U posljednjoj kategoriji „politika – Tuđman / UN“ ispitanik i dalje ostaje miran. Obuhvaća i dobre i loše strane priče u ovoj kategoriji. U ni jednom trenutku nije pristran te svoje odgovore bazira na objektivnosti i činjenicama.

Korišten je verbatim koji je određen na temelju tipičnih odgovora ispitanika. Za potrebe ovog rada transkript intervjua nije korigiran kako bi se zadržali stil i semantika ispitanika i ispitivača. Također, nije korigiran radi zadržavanja autentičnosti priče.

„Po tome, kad gledate, nađete osnovu da je Tuđman jedan od negativnih koji je dopustio da se na taj način stekne mir. Ali on je kao i svi ostali dobivao sve na gotovo i na brzinu. Ja sam jednom ... eto ... slučajno potpisao jednom djelatniku u brigadi ... potpisao mu svoj otkaz. Jer

kad vam neko donese svaki dan bunt od deset dvadeset trideset papira koje vi potpisujete e onda je da on samo lista a vi potpisujete. Mislim da je tužno i kasnije kad je to sve dobro prošlo, da je vidio da prima puno propusta, ...“

3.3. Zaključak etnografskog istraživanja

U ovom dijelu istraživanja cilj je bio prikazati priču o mirnoj reintegraciji i medijima kroz iskustvo čovjeka koji je bio dio toga. Intervju je prošao uspješno te su odgovori na pitanja vrlo detaljni i slikoviti kako bi se lakše shvatila tadašnja situacija. Odgovori su povezani s mnoštvom primjera koji dodatno pomažu objasniti date odgovore. Ispitanik u niti jednom trenutku nije bio negativno nastrojen niti isprovociran pitanjima. Cijelo vrijeme sjedio je opušteno i ispričao svoju priču.

4. Mediji i Domovinski rat

„Novinarstvo se od davnina susretalo s brojnim poteškoćama, kako na profesionalnom tako i na s njime usko povezanom etičkom području. Temeljni se postulati medijske etike odnose na obvezu prenošenja istine te očuvanje objektivnosti, nepristranosti i poštenja u izvještavanju.“
(Labaš i Barčot 2013: 180)

U vrijeme trajanja ratnog stanja novinari su stavljeni pred tešku moralnu raspravu koju moraju obaviti prvotno sami sa sobom, a onda s ostatkom okoline i društva. I dalje su, bez obzira na situaciju, dužni iznositi činjenice, istinu i ne skrivati otkriveno. Naravno, u ratnim situacijama ne sudjeluje „obični“ novinar, nego specijalizirani ratni reporter koji je upoznat s poslom ratnog izvještavanja. U ratno izvještavanje uklapaju se tri čimbenika. Oni određuju ratno izvještavanje. To su: vrijeme, prostor i pristup bojnopolju. U ratnim situacijama vrijeme je vrlo ograničeno te ga često nema dovoljno. Poznata je činjenica da novinar mora provjeravati podatke i prikupljene informacije koje moraju biti točne. U ratnim situacijama često se javljaju lažne informacije ili se vrši manipulacija nad istima. U takvim trenucima novinaru je vrijeme od velike važnosti da što više provjeri podatke prije nego ih plasira u javnost. Česta je pojava da su informacije koje se nalaze u medijima lažne te tada javnost stvara pogrešnu sliku o stvarnoj situaciji. Sam prostor i pristup bojnopolju slični su elementi. Bilo kakvo ograničavanje novinara kod pristupa prostoru, odnosno bojnopolju, onemogućava rad novinara te samim

time objektivnost i nepristranost nestaju. Svakako, novinar je dužan prema „*Priručniku za ratne izvjestitelje*“ paziti na svoj život te odustati od rada ukoliko mu je isti ugrožen. Ograničavanje pristupa često se ne vrši fizički i direktno, nego putem manipulacije i utjecaja na emocije. (Čerina 2012: 102.) Kako bi osigurali neke norme i pravila u ratnom novinarstvu *International Federation of Journalists* (IFJ) 1990. godine izdaje „*Priručnik za ratne izvjestitelje*“. U priručniku se nalaze razne smjernice po kojima ratni novinari i ostala stručna ekipa nastoji obavljati svoj posao. Važno je naglasiti kako je ključan faktor novinarska etika, ona je važna i u drugim granama novinarstva, ali posebice u ratnom novinarstvu zbog osjetljivih tema o kojima se izvještava te samog odnosa prema žrtvama i situaciji.

Iz Priručnika je izdvojeno:

1. „*Niti jedna reportaža nije vrijedna vašeg života.*“
2. „*Ako vam se izravno prijete, udaljite se.*“
3. „*Izbjegavajte pristranost. Vi ste profesionalac, a ne sudionik.*“
4. „*Na javnim mjestima ne pravite bilješke tako da vas svatko može vidjeti.*“
5. „*Nikada ne izvlačite mikrofon ili bilježnicu bez dozvole.*“
6. „*Ne pokazujte preveliki interes za vojnu opremu.*“
7. „*Nikada ne skicirajte mape vojnih ustanova ili pozicija. Detalje pamтите.*“
8. „*Reportaže na udaljenim mjestima, daleko od vlasti i medicinske pomoći, predstavljaju dodatni rizik.*“
9. „*Zapamtite da neodgovorni čin ili slabo provjerena informacija ne samo da vas mogu izložiti opasnosti već i vaše kolege mogu imati štetnih posljedica.*“

Kad govorimo o medijima za vrijeme Domovinskog rata važno je naglasiti da je stupanj manipuliranja informacijama i širenja političke propagande od strane agresora bio vrlo visok te da je posao novinara bio znatno otežan. Rauli Virtanen je finski novinar i ratni reporter koji je kroz svoju karijeru obavještavao s mnogih ratišta pa tako i iz Hrvatske. U svom intervjuu „*Pola stoljeća ratnog izvještavanja*“ iznio je i informacije o Domovinskom ratu.

„*Urezalo mi se u sjećanje kako su vojnici, mnogi vrlo teško ranjeni, prema našoj kameri s bolničkih kreveta dizali ruke s dva prsta u znak pobjede...*“ – Rauli Virtanen

Rauli Virtanen u intervjuu naglašava kako je Domovinski rat jedan od najkrvavijih u tadašnje vrijeme te da su svi odgovorni za kasne reakcije. I vlast i „Zapad“ su odgovorni za kašnjenje. Napomenuo je kako je svijet saznao za rat u Hrvatskoj tek nakon izvještavanja o ratu u Bosni i

Hercegovini. Zaključio je kako je možda neki dio mogao biti i izbjegnut da se moglo reagirati na vrijeme.

U vrijeme 90-tih godina u Hrvatskoj dolazi do pojave privatnih medija što značajno počinje oblikovati medijski prostor Hrvatske. Za vrijeme rata, cenzura i specifično izvještavanje nije bilo konkretno definirano te su mediji samim time bili prepušteni sami sebi i svojoj vlastitoj etici i profesionalnosti. Može se zaključiti da su novinari u tom trenutku bili nepripremljeni i neiskusni. Višnja Kamenski, novinarka Hrvatske radiotelevizije, jednom prilikom istaknula je kako je Vukovarski teren u to vrijeme pokrivalo mnoštvo mladih bez pripreme, bez iskustva i znanja o situaciji u kojoj su se našli. Svakako je važno istaknuti da je Domovinski rat privukao velike interese stranih novinara i izvjestitelja, no njihov glavni problem bio je jezik. U jednom trenutku u Hrvatskoj je bilo aktivno sve ukupno oko 700 stranih izvjestitelja. Bez obzira na probleme s kojima su se susretali, i domaći i strani izvjestitelji, ovaj rat bio je velika i zanimljiva tema. Još jedan problem stranih novinara je bio taj što nije postojala središnja informativna služba koja im je trebala služiti kao izvor informacija pa su često za neovisne analize stanja koristili ljudske priče koje su se bazirale na emociji. Postojale su situacije kada je agresor podmetnuo i lažne vijesti i priče u svrhu širenja dezinformacija u svijet. Bez obzira na to nedvojbeno je činjenica da su strani izvjestitelji bili na strani Hrvatske kao žrtve velikosrpske agresije. Naravno i strani izvjestitelji osjetili su surovost rata na vlastitoj koži te su pale i žrtve. (Labaš i Barčot 2013: 181.-182.)

„Do 17. listopada 1991. bilo je ubijeno 16 novinara, od toga 14 u Hrvatskoj. Ranjeno je ili zlostavljano oko 170 domaćih i stranih novinara. Gordan Lederer, snimatelj Hrvatske televizije, ubijen je 10. kolovoza 1991, a 17. kolovoza ubijen je i spaljen novinar Glasa Slavonije Stjepan Penić.“ (Labaš i Barčot 2013: 182.)

Dana 03. listopada 1991. hrvatska vlast i predsjednik Tuđman donose Uredbu o informativnoj djelatnosti za vrijeme ratnog stanja. Bio je to prvi službeni dokument koji je odredio i definirao novinarski rad specifično u ratnim situacijama. U svakom slučaju može se zaključiti kako su hrvatski novinari i cjelokupno novinarstvo suočeni s ne viđenom situacijom u kojoj su bili prepušteni sami sebi. Bez obzira na to, naviknuli su se na ratno stanje te prema svojim moralnim načelima donosili informacije hrvatskoj javnosti tokom ratnih godina.

5. Feral Tribune

Feral Tribune bio je hrvatski politički tjednik koji je izlazio u razdoblju od 1993. do 2008. godine. Bio je neovisan te jedan od najutjecajnijih medija na području Hrvatske i susjednih država. Važno je naglasiti kako je Feral Tribune i danas poznat kao sinonim za otpor onečišćenju javnog i medijskog prostora od strane govora mržnje koji je jedan od glavnih uzroka uništavanja novinarstva na području bivše Jugoslavije. Feral Tribune u početku je bio dio Slobodne Dalmacije, jugoslavenskog dnevnika koji postoji i dan danas pod istim imenom. Feral Tribune je prvi put predstavljen javnosti 1984.godine kao tjedni prilog nedjeljnog izdanja Slobodne Dalmacije, Nedjeljne Dalmacije. 1993.godine odvaja se od Slobodne Dalmacije te službeno počinje djelovati kao samostalan tjednik. Karakterističan je po svojim satiričnim naslovnicama i montažama fotografija. Iako su se većinski bavili političkim temama i prema naslovnici se činili oštrima, u svojim tekstovima su objektivni uz negativan ton. S obzirom na situaciju u Hrvatskoj u to vrijeme Feral nije mogao izbjeći izlaganje negativnih tema. Usprkos tome ostali su dosljedni činjenicama i istini. Specifično je to da je komercijalna zarada Ferala bila jako mala, a podršku politike nisu imali. Zbog toga se dovodi u pitanje financiranje. Zbog svoje uspješnosti i stvorenog povjerenja Feral je doslovno uspio biti održan na temelju prodanih brojeva. Redakcija je bila strukturirana na temelju osnivača lista, to su bili: Predrag Lucić, Viktor Ivančić i Boris Dežulović. U Feralu su pisala mnoga velika novinarska imena kao što je na primjer Drago Hedl. Feral je nastavio voditi svoju uređivačku politiku bez obzira na kretanje politike i vlasti u Hrvatskoj. U svakom slučaju Feral je stekao uspješnu reputaciju svojim radom i djelovanjem te ostaje primjer moralnog integriteta u vrijeme ratnih godina bez predavanja uređivačke politike u aktualne političke režime tog vremena na prostoru bivše Jugoslavije. (Aleksić 2021: 1.-3.)

Slika 6: Logo Feral Tribune (izvor: Aleksić 2021: 3)

6. Analiza sadržaja

Analiza sadržaja poznata je metoda koja je korištena u svrhe raznih istraživanja. Ova metoda služi za prikupljanje primarnih podataka za istraživanje, a izvori mogu biti različiti poput novinskih članaka ili informacijskih tekstova. Kad govorimo o razvijenosti analize sadržaja kao metode ona je najuspješnija u području masovne komunikacije, konkretno političke i marketinške. Analiza sadržaja bavi se analizom sadržaja određene poruke koja nam može dati podatke o pošiljatelju i primatelju te iste poruke. Ovime vidimo kako je analiza sadržaja vezana za najjednostavniji model komunikacije. Ovisno o vrsti istraživanja, analiza sadržaja može služiti za analizu raznih vrsta sadržaja poput: tiskovina, vizuala, audio snimki, video snimki, fotografija i slično. Također, ova metode može biti kvantitativna ili kvalitativna. U kvantitativnoj analizi osim sadržaja analiziraju se i frekvencija i obujam istog. S druge strane, kvalitativna analiza se bavi analizom sadržaja te njegovim obilježjima. (Tkalac Verčić i sur. 2010: 91.-92.).

U ovom radu bavimo se analizom sadržaja na temu procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja. Istraživanje se odnosi na vremensko razdoblje od 1996. godine do 1998. Medij analize odabran je prema vrsti, a to je informativni medij. Specifično, radi se o političkom tjedniku Feral Tribune koji je informativan medij političke tematike uz dozu satire, odnosno humora. Analiza sadržaja provedena je na ukupno 155 brojeva koji su izašli u spomenutom razdoblju. Sama analiza sadržaja odnosi se na analizu kompletnog broja, a u daljnjem radu analizirano je nekoliko konkretnih vijesti koje su izdvojene iz određenih brojeva, a bave se procesom mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja.

Ovom analizom prikazana je forma, opremljenost i tematika brojeva političkog tjednika te konkretna zastupljenost teme mirne reintegracije i povratnika na područje istočne Slavonije, Baranje i Srijema.

Tablica 3. Klasifikacija – broj pronađenih objavljenih izdanja

Naziv medija	Frekvencija (broj izdanja)
Feral Tribune	155

U Tablici 3. prikazan je naziv odabranog medija te broj izdanja, odnosno frekvencija. Odabran medij je Feral Tribune te su izdanja analizirana putem digitalne arhivske građe. Broj objava,

odnosno izdanja u razdoblju od 1996. do 1998. godine je 155 brojeva s obzirom na to da je medij po vrsti tjednik.

Tablica 4. Klasifikacija – jedinica analize

Naziv medija	Frekvencija (broj izdanja)
Feral Tribune	155

U Tablici 4. prikazana je jedinica analize, odnosno broj izdanja na kojima je primijenjena metoda analize sadržaja. Vremensko razdoblje od 1996. do 1998. odabrano je jer je sam proces mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja službeno trajao u tom periodu. Zbog toga je i sama jedinica analize ista kao i broj pronađenih izdanja u tom vremenskom periodu. Analizirano je svih 155 brojeva zbog točnog i preciznog prikaza izvještavanja odabranog medija na temu mirne reintegracije.

6.1. Kodni listovi

Za potrebe provedene analize sadržaja u ovom istraživanju kreirana su 3 kodna lista.

Tablica 5. Kodni list 1 – uzorak medija

Naziv medija	Kod
Feral Tribune	A

U Tablici 5. prikazan je Kodni list 1. On prikazuje odabrani medij, Feral Tribune te njegov kod. Za potrebe ovog istraživanja odabrani medij Feral Tribune nosi kod A.

Tablica 6. Kodni list 2 – Kategorizacija – obilježja članka

Kategorija	Potkategorija	Kod
Autor	Potpisan	Potp
	Nepotpisan	Nepotp
Veličina	Vijest (do 10 redaka)	Vi
	Kratki članak (do 1 kartice teksta)	Kčl

	Srednji članak (1 do 2 stranice teksta) Veliki članak (2 ili više kartica teksta)	Sčl Včl
Glavna tema	Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja (proces) Politika Povratnici Sukob Vanjski utjecaji (npr. UN)	Mrhp Pol Pov Suk Vanjutj
Odnos prema glavnoj temi	Objetivan Pristran Pozitivan Negativan	Obj Pristr Poz Neg
Izvori	Navedeni su Nisu navedeni	Nav Nenav

U Tablici 6. prikazan je Kodni list 2 koji se odnosi na obilježja članaka, odnosno izdanja koji su analizirani u ovom istraživanju.

U kategoriji „autor“ navedena je potkategorija koja se dijeli na „potpisan“ (ukoliko je navedeno ime i prezime autora, odnosno novinara) ili „nepotpisan“ (ukoliko se ime i prezime autora ne navodi). Sljedeća kategorija nosi naziv „veličina“ te se odnosi na veličinu teksta, odnosno članka u konkretnom broju tjednika. Potkategorije koje se odnose na veličinu teksta su: vijest (do 10 redaka), kratki članak (do 1 kartice teksta), srednji članak (1 do 2 kartice teksta) i veliki članak (više od 2 kartice teksta). Sukladno tome kreirana je kategorija „glavna tema“. Ova kategorija odnosi se na glavnu temu cijelog konkretnog broja tog izdanja tjednika. Uz ovu kategoriju navedene su potkategorije: mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja (ukoliko se broj bavi temom ovog procesa), politika (ukoliko se broj bavi političkim temama u Republici Hrvatskoj), povratnici (ukoliko se broj bavi temom povratnika), sukobi (ukoliko se broj bavi sukobima bilo kakve vrste – npr. politički ili fizički), vanjski utjecaji (ukoliko se broj bavi temama vanjskih utjecaja bilo kakve vrste – npr. politički vanjski utjecaji). S obzirom na osjetljivost tematike tjednika u tom vremenskom periodu važno je odrediti stajalište i odnos medija prema temi koju donosi. Zbog toga kreirana je kategorija „odnos prema glavnoj temi“ koja sadrži potkategorije: objektivan, pristran, pozitivan i negativan. Ovime se pokušava shvatiti je li se medij pri iznošenju teme držao profesionalnih standarda novinarske struke. Posljednja kategorija u ovom kodnom listu je „izvor“ te se ona dijeli na „navedeni“ (ukoliko je izvor naveden u tekstu) i „nenaveden“ (ukoliko izvor nije naveden).

Tablica 7. Kodni list 3 – Kategorizacija – oprema članka

Kategorija	Potkategorija	Kod
Obojenost naslova	Pozitivna Negativna Neutralna / Objektivna Senzacionalistički	Poz Neg Neutr / Obj Senz
Povezanost naslova i teksta	Povezano Nepovezano	Pov Nepov
Fotografija	Senzacionalistička Objektivna Neutralna Komična	Senz Obj Neutr Kom
Veza slikovni prilog/tekst	Povezani Nepovezani Suprotstavljeni Informativna (neutralna)	Pov Nepov Supr Info
Izvor fotografije	Postoji Ne postoji	Post Nepost

Tablica 7. prikazuje Kodni list 3 koji se odnosi na opremu članaka, odnosno izdanja koja su analizirana u ovom istraživanju. Prva kategorija je „obojenost naslova“ koja se odnosi na boldane naslove u cijelom broju tog izdanja. Potkategorije su: pozitivna, negativna, neutralna ili objektivna i senzacionalistička. Sljedeća kategorija je „povezanost naslova i teksta“ te se ona dijeli na potkategorije „povezano“ ili „nepovezano“. Kategorija „fotografija“ odnosi se na sve fotografije u broju tog izdanja te sadrži potkategorije: senzacionalistička, objektivna (ne izaziva nikakve emocije), neutralna (može izazvati emocije, ali nije senzacionalistička) i komična. Sukladno ovoj kategoriji navedena je kategorija „veza slikovni prilog/tekst“ koja se odnosi na povezanost fotografije članka sa sadržajem članka. Uz nju su potkategorije: povezani, nepovezani, suprotstavljeni i informativni (ukoliko fotografija uz tekst donosi informaciju). Posljednja kategorija je „izvor fotografije“ koji se odnosi na potkategorije „postoji“ i „ne postoji“.

6.2. Analitička matrica

U ovom radu za potrebe analize sadržaja odabrana su 155 broja političkog tjednika Feral Tribune u vremenskom razdoblju od 1996. do 1998. godine. Svaki broj izdanja analiziran je sukladno određenim kategorijama i potkategorijama iz prethodno navedenih kodnih listova.

Vremenskog razdoblje određeno za potrebe ovog istraživanja konkretno počinje 08. siječnja 1996.godine i završava 28. prosinca 1998.godine.

Tablica 8. Jednostavna analitička matrica: Analiza odabranih brojeva

Kategorizacija		Potkategorije	Analiza članka (1996. – 1998.)
			A
Obilježja članka	Autor	Potp	155
		Nepotp	0
	Veličina	Vi	0
		Kčl	0
		Sčl	67
		Včl	88
	Gl. tema	Mrhp	2
		Pol	100
		Pov	8
		Suk	39
		Vanjutj (npr. UN)	6
	Odnos prema gl. temi	Obj	44
		Pistr	47
		Poz	0
Neg		82	
Izvori	Nav	155	
	Nenav	0	
Oprema članka	Obojenost naslova	Poz	0
		Neg	23
		Neutr / Obj	25
		Senz	127
	Povezanost naslova i teksta	Pov	155
		Nepov	0
	Fotografija	Senz	41
		Obj	33
		Neutr	58
		Kom	23
	Veza slikovni prilog/tekst	Pov	68
		Nepov	0
		Supr	0
		Info	87
	Izvor fotografije	Post	0
		Nepost	155

U Tablici 8. prikazana je jednostavna analitička matrica koja se odnosi na analizirane brojeve određenih izdanja Feral Tribune. Tablica je postavljena vertikalno, a prva dva stupca odnose se na kategorije i potkategorije koje su detaljno navedene i objašnjene u kodnim listovima. Sljedeći stupac odnosi se na kodove koji se određeno za potkategorije koje su navedene u spomenutim kodnim listovima. Posljednji stupac prikazuje kod određen za odabrani medij čija se izdanja analiziraju.

6.3. Analiza odabranih objava u mediju

Pogledom na Tablicu 8. prikazana je jednostavna analitička matrica analiziranih objava sukladno određenim kategorijama i potkategorijama. U ovom poglavlju navedeni su konkretni primjeri nasumično odabranih kategorija radi kreiranja jasnije slike primjera. Nakon obrade cjelokupne analitičke matrice i konkretnih primjera naveden je određen broj konkretnih vijesti nasumično odabranih brojeva koji prikazuju izvještavanje odabranog medija o samom procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja. Ti primjeri navedeni su kako bi se stvorila jasnija slika primjera o izvještavanju veznom za samu temu mirne reintegracije.

Sukladno analizi od 155 brojeva u svakom je autor potpisan, odnosno naveden. Kad govorimo o veličini tekstova u svakom broju vijesti i kratkih članaka ima 0 dok srednjih članaka ima 67, a velikih članaka 88. Ovime možemo uvidjeti kako je Feral Tribune većinski objavljivao srednje i velike članke koji su u većini slučajeva neke analize ili intervjui. Glavna tema većine članaka je politika kojih ima 100, dok o mirnoj reintegraciji hrvatskog Podunavlja ima samo 2, o povratnicima 8, o sukobima 39 i posljednje, o vanjskim utjecajima 6. Odnos prema temi je objektivna u 44 broja, pristan u 47, pozitivan u 0 i negativan u 82. Zbog ovog rezultata može se dovesti u pitanje poštivanje profesionalnih standarda novinarstva. Izvori informacija navedeni su u svih 155 brojeva na način da su novinari ili direktno (imenom i prezimenom) ili indirektno (opisom izvora) naveli izvor informacija. Što se tiče opreme članaka obojenost naslova donosi rezultat od: 0 pozitivnih, 23 negativna, 25 neutralnih, odnosno objektivnih i 127 senzacionalistički. Kad spomenemo povezanost naslova i samog teksta, u svih 155 brojeva oni su povezani. Analizom svih fotografija uspostavljeno je da je u 155 brojeva prisutno 41 senzacionalistička (ne uključujući fotografije s naslovnica – u tom slučaju naslovnice su u svih 155 brojeva senzacionalističke, no one ne spadaju u kategoriju „fotografija“), 33 objektivne, 58 neutralnih i 23 komične. Kod povezanosti fotografije i teksta 68 ih je povezano, a 87 informativno. Nepovezanosti i suprotnosti fotografije i teksta nema. Na kraju izvor fotografije

nije naveden u niti jednom broju direktno ispod fotografija, na što se ova kategorija i odnosi već je na kraju svakog broja naveden impresum koji navodi ime i prezime autora fotografija.

Slika 7 : primjer kategorije „odnos prema glavnoj temi“ (izvor: arhivska građa)

Slika 7 prikazuje primjer kategorije „odnos prema glavnoj temi“. U ovom broju koji je izašao 29. srpnja 1996.godine glavna tema je politika, no u jednom dijelu prikazuje se ovaj članak. Članak je velik te se nalazi na 6. i 7. stranici spomenutog broja. Ovdje vidimo pristranost jer se prikazuje emotivna ljudska priča u vrlo osjetljivom vremenskom periodu. Od 155 brojeva kad uspoređujemo izvještavanje o posljedicama vojno-redarstvene operacije „Oluja“ i procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja vidi se znatna razlika. U nekoliko brojeva javljaju se priče o srpskom stanovništvu i njihovim životima nakon „Oluje“ te su opremljeni boldanim naslovima i dugim izjavama dok s druge strane o tada aktivnom procesu vraćanja ljudi na područje istočne Slavonije takvih tekstova nema. Feral Tribune u nekoliko je brojeva pokazao pristranost izvještavajući o nacionalnim manjinama, konkretno srpskoj manjini, na senzacionalistički način.

Slika 8: primjer kategorije „obojenost naslova“ i „fotografija“ (izvor: arhivska građa)

Na ovom primjeru slike 8 prikazane su dvije kategorije. Ukoliko govorimo o naslovu ovo je konkretan primjer senzacionalističke obojanosti naslova. Isto tako ukoliko obratimo pažnju na fotografiju ona je također senzacionalistička. Feral Tribune ostao je prepoznatljiv zbog svoje eksplicitnosti u odabiru fotografije te senzacionalističkim naslovima. Naslovi su samim time lako uočljivi, upečatljivi i pamtljivi.

6.3.1. Analiza konkretnih primjera na temu procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja

Kad govorimo o izvještavanju Feral Tribune o samom procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja srednjih i velikih članaka nema. Specifično u samo 2 broja glavna tema je spomenuti proces dok se u ostalima o ovoj temi piše samo u obliku vijesti. Vijesti se nalaze u rubrici „Informbir“. U daljnjem tekstu navedeni su nasumično odabrani konkretni primjeri nekoliko vijesti o spomenutoj temi.

Slika 9: primjer jedne vijesti (izvor: arhivska građa)

Vijest sa slike 9 objavljena je u broju koji je izašao 12. veljače 1996. godine, skoro mjesec dana od službenog početka procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja. Vijest poštuje standarde profesionalnog novinarstva jer odgovara na svih 5 osnovnih pitanja koja vijest treba imati te donosi točne informacije. U ovoj vijesti zadovoljena je tema vanjskih utjecaja jer se konkretno govori o utjecaju UN-a.

Slika 10: primjer jedne vijesti (izvor: arhivska građa)

Slika 10 prikazuje vijest iz broja koji je objavljen 25. ožujka 1996. godine te se odnosi na temu prognanika te ujedno i politike. Također donosi sve potrebne podatke da bi zadovoljila formu vijesti te prikazuje kakvo je bilo realno stanje u tom trenutku iako je proces mirne reintegracije i vraćanja povratnika službeno počeo još u siječnju iste godine. Iako tema ovog procesa nije obuhvaćena velikim člancima, vijesti donose važne informacije, no stvara se dojam kako se važnost problema istočne Slavonije i prognanika u to vrijeme stavlja u drugi plan.

Slika 11: primjer jedne vijesti (izvor: arhivska građa)

Ovo je još jedan primjer uspješne vijesti koja je objavljena u broju koji je izašao 06. svibnja 1996.godine. Ovakvih vijesti ima nekoliko te služe kako bi se prikazalo stvarno stanje na terenu u to vrijeme.

Ovi primjeri su neki od mnogih koji prikazuju način izvještavanja Feral Tribune o temi mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja. Kroz period od 1996. do 1997. godine u rubrici „Informbir“ nalaze se vijesti o stanju na području istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema. Kroz 1998.godinu tih vijesti sve je manje, pogotovo nakon 15. siječnja 1998. kad službeno završava proces mirne reintegracije. Posljednja vijest u ovoj rubrici koja se tiče mirne reintegracije, povratnika i stanja na tom području objavljena je u broju koji je izašao 16. veljače 1998.godine.

6.4.Zaključak analize sadržaja

Analizom 155 brojeva Feral Tribune u razdoblju od 1996. do 1998. godine ustanovljeno je da je medij u to vrijeme bio većinski negativno nastrojen prema glavnoj temi koja je u većini slučajeva bila politika. Isto tako izvještavanje i fotografija, odnosno oprema članaka većinski je senzacionalistička. Ukoliko nije senzacionalistička onda je negativna što nam ukazuje da je Feral Tribune pomalo ponekad bio i pristran medij. Bez obzira na to svaki tekst i broj je smislen i logički povezan. Isto tako su fotografije i tekst povezani, kao i naslov i tekst. U svom izvještavanju drže se činjenica i točnih informacija, no u nekoliko navrata koriste emotivnu ljudsku priču za analize i izvještavanje. Svaki tekst je potpisan imenom i prezimenom novinara te često donose razne intervjuje kako bi javnost upoznali s nekim informacijama iz prve ruke. U nekoliko su navrata pristrani i neprofesionalni, ali su o procesu mirne reintegracije uvijek

izvijestili točno bez senzacionalizma. Jedino što nedostaje je veća pozornost ovoj temi te njeno naglašavanje kako bi se istaknula važnost samog procesa za stvaranje hrvatske države i buduće politike.

7. Zaključak

Kako je navedeno, hrvatska povijest vrlo je šarolika te je prožimana raznim političkim situacijama, ratovima i sukobima. Uz sve to unutar nje postoji javni medijski prostor koji je kreiran od strane medija od davne povijesti. Mediji su u Hrvatskoj često bili i još uvijek jesu rastrojeni između financijske ovisnosti o politici i borbi za neovisno i samostalno novinarstvo. Važno je spomenuti da uz tu rastrojenost hrvatski javni prostor i javno mnijenje ovisi o njihovom izvještavanju. Zbog toga je važno ne dopustiti da kvalitetno izvještavanje strada zbog političkih i financijskih situacija. Slika danas slična je onoj 90-tih godina samo što rat više ne traje. Još uvijek postoje iznenadne situacije u kojima su mediji prepušteni sami sebi, no ipak je razina obrazovanja novinara bolja nego ona ratnih godina. Hrvatski mediji prošli su dug put do definiranja samih sebe te načina na koji izvještavaju, posebno kad su u pitanju osjetljive teme poput Domovinskog rata.

Ovaj rad detaljno navodi teorijski okvir o procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja te medijskog izvještavanja o istom. Rad je koncipiran tako da započinje političkim aspektom teorijskog okvira o mirnoj reintegraciji hrvatskog Podunavlja na temelju razne literature, zatim slijedi medijski aspekt i izvještavanje medija o istom. Uz to je naveden i analiziran konkretan primjer izvještavanja Feral Tribune-a u vremenskom razdoblju od 1996. do 1998. godine. Napokon, slijedi etnografsko istraživanje koje se odnosi na osobnu priču o ovom procesu te izvještavanju medija o istom. Cilj ovog dijela rada je prikazati osobno mišljenje vukovarskog branitelja o procesu mirne reintegracija kao i medijskom izvještavanju o spomenutom procesu. Važno je spomenuti kako su i hrvatski i strani mediji bili primorani prilagoditi se ratnoj situaciji koja je nastala na koju nisu bili spremni.

Odgovori na istraživačka pitanja dakako su pronađeni. Ponovljeno, istraživačka pitanja ovog rada bila su:

1. Koliko je mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja bila dobar potez hrvatske politike?
2. Što je dobro donijela mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja?
3. Kako su se mediji snašli u ratnim godinama?

4. Na koji način je Feral Tribune izvještavao javnost o procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja?

5. Kako je branitelj doživio mirnu reintegraciju hrvatskog Podunavlja?

Na prvo pitanje odgovor je dobiven na temelju literature te osobnog mišljenja branitelja. Svakako je ovaj proces bio dobar potez hrvatske politike jer su spriječeni daljnji sukobi, no vrlo je mnogo detalja koji pokazuju kako nisu jednako zadovoljene obje strane. Kad govorimo o tome što je mirna reintegracija dobrog donijela, to su spašeni ljudski životi i spriječena daljnja razaranja. S druge strane, Erdutski sporazum bio je koncipiran tako da hrvatska i srpska strana nisu jednako zastupljene što je vidljivo i dan danas, pogotovo na području istočne Slavonije. Što se tiče medija, u ratnim godinama su bili nespremni te su bili prepušteni sami sebi te svojoj profesionalnosti. Vrlo često su bili izloženi raznim lažnim vijestima i dezinformacijama, no njihov moral i etika doveli su do toga da su informacije provjeravane koliko god su mogle biti. Sukladno tome važno je spomenuti i konkretni primjer, Feral Tribune. U njegovom izvještavanju o procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja nema velikih i dugih članaka i analiza te su izvještavanje o istom bazirali na kratkim vijestima. U nekim aspektima su i pomalo pristrani jer su neravnomjerno prikazivali odnos Srba i Hrvata u Hrvatskoj. Za kraj, branitelj je mirnu reintegraciju doživio kao pozitivnu zbog spašavanja ljudi, no nekoliko je puta naglasio kako je samo to ono dobro te da je završilo vrlo nepošteno.

Napokon, važno je osvrnuti se i na postavljene hipoteze. Hipoteze su bile:

1. Proces mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja uspješno je vratio teritorij istočne Slavonije.
2. Hrvatska diplomacija uspješno je riješila pitanje istočne Slavonije.
3. Feral Tribune uspješno je izvještavao javnost o procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja.
4. Mediji su se uspjeli snaći u Domovinskom ratu i izvještavanju o istom.

Možemo zaključiti kako su prva i druga hipoteza na temelju literature i iscrpne analize konkretnih primjera i intervjua potvrđene. S druge strane, treća i četvrta djelomično su potvrđene. Točno je to da je Feral Tribune uspješno izvještavao javnost o procesu mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja, no vrlo kratko i u obliku vijesti. Isto tako, točno je da su se mediji uspjeli snaći u Domovinskom ratu te izvještavanju, no na vrlo težak način s obzirom na činjenicu da nisu bili spremni za ratno stanje te su bili prepušteni vlastitom moralu i etici.

Svakako, proces mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja spasio je ljudske živote i spriječio sljedeća razaranja, a mediji su naporno morali djelovati s obzirom na pritisak i ratno stanje. Kako god, i mirna reintegracija i medijsko izvještavanje o istom dovelo je do toga da taj proces

i dan danas bude zapamćen kao mudar potez hrvatske diplomacije te kao mirno završavanje Domovinskog rata.

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski/specijalistički rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ia, LUCIJA ŠIMUNKO (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog/specijalističkog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom IZUJESTAVANJE JAVNOSTI I MISLENJE NEKADREKA O PROCESU (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

(upisati ime i prezime)

LUCIJA ŠIMUNKO
Šimunko
(vlastoručni potpis)

Sukladno članku 58., 59. i 61. Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti završne/diplomske/specijalističke radove sveučilišta su dužna objaviti u roku od 30 dana od dana obrane na nacionalnom repozitoriju odnosno repozitoriju visokog učilišta.

Sukladno članku 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.

8. Literatura

Knjige:

1. Pek, B. (2006) *Nakon povratka*. Zajednica povratnika Hrvatske, „Pauk“ Cerna. Osijek.
2. Nazor, A. (2011) *Velikosrpska agresija na Hrvatsku 1990-ih godina* (325.- 328.). Hrvatski memorijalno – dokumentacijski centar Domovinskog rata. Zagreb.

Elektronički izvori:

1. Holjevac Tuković, A. (2015). 'Temeljni sporazum o području istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema (Erdutski sporazum) i uvjeti za njegovu provedbu', *Časopis za suvremenu povijest*, 47(3), str. 617-634. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/154374> (Datum pristupa: 22.06.2024.)
2. Tuđman, M. (2015). "'48 apsurdnih susreta između Tuđmana i Miloševića'", *National security and the future*, 16(2-3), str. 121-172. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/167624> (Datum pristupa: 29.04.2024.)
3. Klein, J. P. (2010). UNTAES – sažeto izvješće misije. *Mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja: znanstveni, empirijski i iskustveni uvid*.
4. Labaš, D., & Barčot, M. (2013). *MEDIJI I RAT² ETIČKI IZAZOV* Tiskovni mediji u Domovinskom ratu na primjeru Vukovara 1991. *ZBORNICI*, 177.
5. Čerina, J. (2012). 'Ratno izvještavanje u kontekstu suvremenih oružanih sukoba i novih medijskih tehnologija', *Polemos*, XV(29), str. 101-117. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/92835>
6. Aleksić, T. (2021). *STICKING IT TO PATRIOTIC FASCISM: FERAL TRIBUNE AND ITS POLITICAL SATIRE, 1993-2008*. *Slavic & East European Journal*, 65(2).
7. Tkalac Verčić, A.; Sinčić Ćorić, D.; Pološki Vokić, N. (2010) *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada*. M.E.P. d.o.o. Zagreb. Preuzeto s: https://kupdf.net/download/prirunik-za-metodologiju-istraivakograda_597737c2dc0d606d27043377_pdf (Pristupljeno: 22.06.2024.)

Elektronički izvori za izradu pitanja u svrhu etnografskog istraživanja:

1. [Društvena istraživanja : časopis za opća društvena pitanja](https://hrcak.srce.hr/broj/2757) , Vol. 6 No. 2-3 (28-29), 1997. <https://hrcak.srce.hr/broj/2757> (Datum pristupa: 29.02.2024.)

2. Šundalić, A. (1997). 'MODEL MIRNE REINTEGRACIJE I MOGUĆNOST SUŽIVOTA', *Društvena istraživanja*, 6(2-3 (28-29)), str. 217-233. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/31675> (Datum pristupa: 29.02.2024.)
3. Šakić, V., Rogić, I., i Sakoman, S. (1997). 'STAVOVI I MIŠLJENJA HRVATSKIH PROGNAZIKA PREMA MIRNOJ REINTEGRACIJI HRVATSKOG PODUNAVLJA', *Društvena istraživanja*, 6(2-3 (28-29)), str. 235-258. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/31676> (Datum pristupa: 29.02.2024.)

9. Popis slika

Slika 1: *Branko Pek, autor knjige „Nakon povratka“* (izvor:

<https://direktno.hr/domovina/branko-pek-zph-je-osnovan-nakon-sto-smo-shvatili-da-unprofor-nece-uciniti-nista-302174/>)

Slika 2: *prvi susret Tuđmana i Miloševića – isječak iz videozapisa* (izvor: Tomislav Šulj,

<https://www.youtube.com/watch?v=V3EILFuV6Cw>)

Slika 3: *Jacques Paul Klein* (izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Jacques_Paul_Klein)

Slika 4: *UNTAES područje u istočnoj Slavoniji, Baranji i zapadnom Srijemu* (izvor: Klein, J.

P. (2010). UNTAES–sažeto izvješće misije. Mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja: znanstveni, empirijski i iskustveni uvid)

Slika 5: *prva stranica rezolucije 1037 kojom je uspostavljen UNTAES* (izvor: Klein, J. P.

(2010). UNTAES–sažeto izvješće misije. Mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja: znanstveni, empirijski i iskustveni uvid)

Slika 6: *Logo Feral Tribune* (izvor: Aleksić 2021: 3)

Slika 7 : *primjer kategorije „odnos prema glavnoj temi“* (izvor: arhivska građa)

Slika 8: *primjer kategorije „obojenost naslova“ i „fotografija“* (izvor: arhivska građa)

Slika 9: *primjer jedne vijesti* (izvor: arhivska građa)

Slika 10: *primjer jedne vijesti* (izvor: arhivska građa)

Slika 11: *primjer jedne vijesti* (izvor: arhivska građa)

10. Popis tablica

Tablica 1. *Obilježja etnografskog istraživanja – analiza audio snimke s vukovarskim braniteljem u sklopu snimljenog intervjua (N=1)*

Tablica 2. *Kodni list : Kategorizacija i postkodiranje odgovora – analize audio snimke intervjua s vukovarskim braniteljem (N=1)*

Tablica 3. *Klasifikacija – broj pronađenih objavljenih izdanja*

Tablica 4. *Klasifikacija – jedinica analize*

Tablica 5. *Kodni list 1 – uzorak medija*

Tablica 6. *Kodni list 2 – Kategorizacija – obilježja članka*

Tablica 7. *Kodni list 3 – Kategorizacija – oprema članka*

Tablica 8. *Jednostavna analitička matrica: Analiza odabranih brojeva*